

עבודה זרה לו

שווערד

עבודה זרה לה

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קיב: דיני פת של עובדי כוכבים

(א) אסרו חכמים לאכול פת של עובדי כוכבים, משום חתנות. (ואפילו במקום דליכא משום חתנות, אסור (רשב"א סימן רמ"ח). ולא אסרו אלא פת של חמשת מיני דגן, אבל פת של קטניות ושל אורז ודוחן, אינו בכלל פת סתם שאסרו: הגה - וגם אינו אסור משום בישולי עובדי כוכבים אם אינו עולה על שלחן מלכים (טור וב"י בשם תשו' הרא"ש):

(ב) יש מקומות שמקילין בדבר ולוקחים פת מנחתום העובד כוכבים, במקום שאין שם נחתום ישראל, מפני שהיא שעת הדחק. (וי"א דאפילו במקום שפת ישראל מצוי, שרי) (ב"י לדעת המרדכי וסמ"ק והג"א ומהרא"י ואו"ה ריש כלל מ"ד). אבל פת של בעלי בתים, אין שם מי שמורה בה להקל, שעיקר הגזירה משום חתנות, ואם יאכל פת בעלי בתים יבא לסעוד אצלם: הגה - ולא מקרי פת בעל הבית, אלא אם עשאו לבני ביתו, אבל עשאו למכור, מיקרי פלטר. אע"פ שאין דרכו בכך. וכן פלטר שעשאו לעצמו, מקרי בעל הבית (כך משמע בב"י):

(ד) מקום שאין פלטר ישראל מצוי, לדעת המתירין ליקח פת מפלטר עובד כוכבים, אם הגיע שם פלטר ישראל הרי פת פלטר עובד כוכבים אסורה עד שימכור פלטר ישראל פתו, ולאחר שכלה פת ישראל חוזר פתו של עובד כוכבים להכשרו:

(ה) יש אומרים שמי שיש בידו פת, או שיש פלטר ישראל, ויש פלטר עובד כוכבים עושה פת יפה ממנו, או ממין אחר שאין בידו של פלטר ישראל, מותר לקנות מפלטר עובד כוכבים במקום שנהגו היתר בפת של פלטר, דכיון דדעתו נוחה יותר בפת פלטר זה מפני חשיבותו בעיניו, הרי זה כפת דחוקה לו:

2. ריטב"א על מסכת עבודה זרה דף לה/ב

לא תשתעו מיניה דאיבו פ' הגאונים ז"ל לא תזכירו שמועה משמו בבית המדרש והכי דייק לישנא לומר מידה כנגד מידה כי הוא מזלזל בדברי חכמים ז"ל ותקנותיהם ולכן אין מקלסין דבריו בבית המדרש וכן כתוב בתשובות הגאונים ז"ל שהאוכל פת של נכרים אין כח בבית דין להלקותו כיון שהיא גזירה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה אלא שאין מזכירין שמועה משמו בבית המדרש:

עבודה זרה לו

1. רמב"ם הלכות ממרים פרק ב

א] ב"ד גדול שדרשו באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין, ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר לסתור אותו הרי זה סותר ודן כפי מה שנראה בעיניו, שנאמר אל השופט אשר יהיה בימים ההם אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדורך.

ב] בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין, היה גדול בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה, אינו יכול לבטל את דבריו, אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהיו גדולים מהם, והיאך יהיו גדולים מהם במנין הואיל וכל בית דין ובית דין של שבעים ואחד הוא, זה מנין חכמי הדור שהסכימו וקבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו.

ג] כמה דברים אמורים בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא כשאר דיני תורה, אבל דברים שראו בית דין לגזור ולאסרן לעשות סייג אם פשט איסורן בכל [ישראל] אין בית דין גדול אחר יכול לעקור ולהתירן אפילו היה גדול מן הראשונים.

2. כסף משנה הלכות ממרים פרק ב הלכה ג

בד"א בדברים שלא אסרה אותם וכו'. נ"ל שלמד כן רבינו מדאמרינן בע"ז פרק אין מעמידין (דף ל"ו) בכל ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבריו חוץ מי"ח דבר שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו ומשמע לרבינו דה"פ בכל תקנות ב"ד יכול ב"ד אחר לבטל דבריו חוץ מי"ח דבר וכיוצא בהם שהם דברים שנעשו סייג לתורה דמאי רבותא די"ח דבר משאר תקנות דהנהו דפ"ק דביצה דביצה שנולדה ביום ר"ה אסורה ביום ב' אין שם סייג לאסור ביום שני של ר"ה יותר משני ימים של שאר ימים טובים וההיא דעיסור שוקי ירושלים בפירות ודאי דאין שם משום סייג וכן בההיא דפרוזבול דאמר שמואל אי איישר חילי (מהלל) אבטליניה אין בו סייג לתורה כמו שהוכחתי למעלה. ומ"ש רבינו אם פשט איסורן בכל ישראל כך אמרו שם בפרק אין מעמידין אהא דבכל ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבריו חוץ מי"ח דבר אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל וכתב רבינו בכל ישראל על סמך מאי דקי"ל רובו ככולו וכיון ששיטה זו אפשרית אין כח ביד הראב"ד לדחותה מפני שיטתו דלא שני ליה בין תקנות שהם לסייג לתקנות שאינם לסייג וכולי טעמא תלי בפשט איסורן או לא פשט ולפיכך כתב למעלה א"א לא אפילו אליהו ובית דינו הואיל ופשט איסורן בכל ישראל כדאיתא בע"ז עכ"ל. וכבר יישבתי ההיא דע"ז לדעת רבינו:

3. ספר החינוך - מצוה תצו

ונוהגת מצוה זו לענין זקן ממרא בזמן הבית, ולענין החיוב עלינו לשמוע לדברי חכמינו הקדמונים ואל גדולינו בחכמת התורה ושופטינו שבדורנו נוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

- עיין בסוף תוד"ה אשר

4. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ג

יין העכו"ם שאין אנו יודעין אם נתנסך או לא נתנסך והוא הנקרא סתם יינם אסור בהנאה כמו יין שנתנסך, ודבר זה מגזירות סופרים הוא, והשוותה מסתם יינם רביעית מכין אותו מכת מרדות.

5. כסף משנה הלכות מאכלות אסורות פרק יא

יין העכו"ם שאין אנו יודעים אם נתנסך וכו'. בפ"ב דע"ז (דף ל"ב) גזרו על יינם משום (יחוד) בנותיהן

6. לחם משנה הלכות מאכלות אסורות פרק יא

יין העכו"ם שאין אנו יודעים וכו'. כתב הרב כ"מ בפ"ב דע"ז גזרו על יינם משום בנותיהן ועל בנותיהן משום דבר אחר ואוקימו בגמרא דהאי על בנותיהן משום דבר אחר הוי יחוד בנותיהן אבל מ"מ מ"ש דעל יינן גזרו משום בנותיהן לא הוי אלא בנותיהן ממש אולי יתחנן במ דייחוד בנותיהן הוי מדרבנן ואין לנו לגזור גזירה לגזירה אבל ה"ה סובר דכי היכי דעל בנותיהן משום דבר אחר הוי יחוד כדאוקימו בגמ' גם משום בנותיהן הוי יחוד בנותיהן ודוחק הוא בעיני דהוי גזירה לגזירה כדכתיבנא אלא דלא דמי הא להא ע"כ:

7. רמב"ן על עבודה זרה דף לו/ב

ואיכא דקשיא ליה והא גזירה לגזירה היא, ואיכא למימר כדמפרקינן בגמ' אי לא עבדא הא לא קיימא הא, ואיכא למימר כיון בדדידהו כלומר בפת ושמן איכא משום חתנות אע"ג דלא שכיח למיגזר עליה בפ"ע גזרו עליו משום לתא דיינן וחששא דידהו, א"נ בדישראל לא גזרינן גזרה לגזירה אבל בשל גוים גזרינן טובא ועבדינן הרחקי יתירי כנ"ל...

8. רמב"ן על עבודה זרה דף לו/ב

וק"ל דהתניא בפרקי ר' אליעזר הגדול שאליהו ז"ל גזר על היין על דבר פעור, ואיכא למימר גזר איהו שתיה ואתו אינהו גזר אפי' בהנאה, וגדר גדול גדרו בו יותר מן הכל שמפני שתקלתו גדולה הוצרך לתקנה גדולה, א"נ לא פשטה תקנת אליהו ז"ל ודניאל חזר והורה עליה והוסיף בה פת ושמן ואף ממנו לא קבלו עד שבאו תלמידי שמאי והלל וגזרו כדפרישית לעיל:

9. תוספות רי"ד מסכת עבודה זרה דף לו עמוד ב

דאורייתא גוי הבא על בת ישראל פ"ל לבית דינו של שם קרי דאורייתא מפני שהוא כתוב בתורה: [מהדות"ל] [עו"ע ברש"ש]

10. תוספות יבמות דף טז/ב

קסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר - ... דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וע"כ ר"ע היא וא"ת בשלמא מעבד הוי ממזר דבעבד איכא לאו אלא מעובד כוכבים אמאי הוי ממזר ב"ד של שם גזרו ומדאורייתא ביאת היתר היא וי"ל אע"ג דביאת היתר היא מדאורייתא בצנעא מ"מ כיון דלא תפסי בה קידושין הוי ממזר כמו בעבד ...

11. רמב"ם יד החזקה - הלכות איסורי ביאה פרק יב

(א) ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תתחתן עם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקה לבנינו:

(ב) ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל הבא על הכותית דרך זנות מכין אותו מכת מרדות מד"ס גזירה שמא יבא להתחתן ואם ייחדה לו בזנות חייב עליה משום נדה ומשום שפחה ומשום כותית ומשום זונה ואם לא ייחדה לו אלא נקראת מקרה אינו חייב אלא משום כותית וכל חיובין אלו מדבריהן:

12. ספר תורת חיים על עבודה זרה דף לו/ב

חייב משום נשג"א. פירש רש"י ז"ל דישאל הרגיל בכך הואיל ובא עליה בנדוטה אתי למיבעל וכו' משמע דלא גזרו משום נשג"א אלא בישאל הרגיל בכך אבל באקראי לא ובספרים אחרים גרסינן בהדיא בסמוך דמשני התם דמייחד לה אבל הכא אקראי בעלמא וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות אסורי ביאה והטור בסימן י"ו שאם ייחדה לו לזנות חייב משום נשג"א ואם לא ייחדה לו אינו חייב אלא משום אשת עכו"ם ...